

Mirko Bošnjak*
Robert Bošnjak**

USPJEŠNOST VANJSKE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE OD OSAMOSTALJENJA DO DANAS¹

Sažetak

Rad promatra uspješnost vanjske politike Republike Hrvatske od nastanka države do danas kroz postavljena tri najvažnija nacionalna interesa – međunarodno priznanje zemlje, reintegraciju okupiranih područja i pristupanje euroatlantskim integracijama. U promatranom razdoblju vanjska politika RH imala je uspona i padova, prilikom kojih su počinjene pogreške protivne nacionalnim interesima, no ipak se u konačnici ocjenjuje kako je ta politika bila uspješna jer su postavljeni ciljevi na kraju u potpunosti ostvareni. Utvrđeno je kako su krivi koraci vanjske politike doveli u pitanje kontrolu teritorija u međunarodnom priznatim granicama i pristup države u EU, no ispravljani su zahvaljujući međunarodnom pritisku i promjeni vlasti. Međutim, kao najveća žrtva pogrešaka vanjske politike pokazali su se bosansko-hercegovački Hrvati kojima prijeti nestanak iz BiH, zbog čega se RH osnažen aktualnim međunarodnim položajem mora istinski zauzeti da BiH što prije postane članica EU.

Ključne riječi: vanjska politika, nacionalni interes, Hrvatska, NATO, EU, BiH

1. Uvod

Nerijetko se u hrvatskom javnom i znanstvenom diskursu vode rasprave o tome je li vanjska politika Republike Hrvatske od osamostaljenja do danas bila ispravna, odnosno je li služila nacionalnim interesima tek stvorene države. Postavljaju se pitanja je li Hrvatska mogla izbjeći rat,² je li priznanje zemlje moglo biti ostvareno prije,³ je li uopće bilo potrebno razdruživanje od Jugoslavije,⁴ kakav je bio odnos prema Bosni i

* mr.sc. Mirko Bošnjak, viši predavač, Libertas međunarodno sveučilište, mirkobosnjak@gmail.com

** Robert Bošnjak, univ.spec.polit., doktorand, bosnjakr@gmail.com

¹ Svi stavovi obaju autora izneseni u tekstu osobni su i ne mogu se tretirati kao službeni stav ni jedne institucije.

² Knjigu na tu temu napisao je Rudolf (1999).

³ Okolnosti raspada SFRJ na diplomatskom planu i neslaganja utjecajnih članica EU-a s osamostaljenjem jugoslavenskih republika prikazala je Bekić (2010).

⁴ Marijan (2008) povezo je raspad SFRJ sa slomom JNA.

Hercegovini⁵ i tamošnjem hrvatskom narodu, zašto Hrvatska (ni)je surađivala s haaškim tužiteljstvom,⁶ je li država trebala ući u NATO savez⁷ i/ili EU, je li pristupom euroatlantskim integracijama izgubljena teško stečena suverenost⁸ i sl. Naime, u svrhu političkih obračuna u Hrvatskoj i u susjednim državama nerijetko se propituju pojedine odluke vanjske politike RH kojima se želi diskreditirati tadašnje državno rukovodstvo. Cilj rada jest približiti okolnosti koje su utjecale na zbivanja u RH u svrhu pružanja analize vanjske politike u odnosu na ostvarivanje nacionalnih interesa, kako bi se u konačnici kritičkim osvrtom pružio odgovor na prethodno izrečena pitanja.

Sagledavanje vanjske politike stoga će se izvršiti u odnosu na tri postavljena primarna nacionalna i vanjskopolitička interesa novonastale hrvatske države:⁹

- a) međunarodno priznanje zemlje
- b) reintegraciju okupiranih područja i
- c) pristupanje euroatlantskim integracijama.

Iako su prva dva nacionalna interesa razumljiva sama po sebi jer su međunarodno priznanje te kontrola državnog teritorija i suverenost sadržani u hrvatskom Ustavu¹⁰ kao temelji državnosti, ulazak RH u Europsku uniju (EU) i NATO savez definirani su u tadašnjoj Strategiji nacionalne sigurnosti RH¹¹ kao najvažniji vanjskopolitički ciljevi. Očito je kako iz današnje perspektive međunarodno priznanje države tijekom 1992., potpuna reintegracija državnog teritorija početkom 1998., ulazak u NATO savez 2009. i pristupanje u EU 2013. podrazumijevaju ispunjavanje hrvatskih nacionalnih interesa, no važno je promotriti taj proces kako bi se stekao uvid u unutrašnje i vanjskopolitičke okolnosti u kojima se država nalazila. Usprkos ostvarenju zadanih ciljeva, činjenica jest da Hrvatska danas ima brojna neriješena pitanja sa svim susjednim državama bivše SFRJ, a među njima se ističu problemi s BiH s kojom dijeli najdužu granicu i u kojoj su Hrvati konstitutivni narod. Stoga je potrebno istražiti vanjskopolitičke odluke i jesu li pritom bile napravljene pogreške, da se ne bi ponavljale u budućnosti i kako bi se u konačnici pokušale ispraviti. Metodološki gledano rad ocjenjuje uspješnost vanjske po-

⁵ O odnosu Hrvatske i BiH kritičkim prikazom hrvatske diplomacije bavio se Nobilo (2000).

⁶ Pavlaković (2008) je istraživao odnos Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom u Den Haagu.

⁷ Rasprava o ulasku u NATO savez bila je aktualna sve do pristupa tom obrambenom savezu (Cvrtić, 2004).

⁸ Vanjsku politiku Hrvatske prije i nakon ulaska u EU analizirao je Jović (2006 i 2011).

⁹ Slične nacionalne interese postavio je i Jović (2011: 8) u svome radu koji je promatrao hrvatsku vanjsku politiku nakon ulaska u EU.

¹⁰ „Suverenitet Republike Hrvatske neotuđiv je, nedjeljiv i neprenosiv. Suverenitet Republike Hrvatske prostire se nad njezinim kopnenim područjem, rijekama, jezerima, prokopima, unutrašnjim morskim vodama, teritorijalnim morem te zračnim prostorom iznad tih područja” (Ustav, čl. 2).

¹¹ „Širenje Europske unije i NATO-a predstavlja za Hrvatsku najznačajniji međunarodni proces. Pristupanje objema integracijama jest jedan od najvažnijih nacionalnih ciljeva. Hrvatska u potpunosti dijeli i podupire vrijednosti i ciljeve na kojima su EU i NATO utemeljeni... Za Hrvatsku, članstvo u EU i NATO-u pruža jedinstvenu povijesnu prigodu za očuvanje i jačanje demokracije, zaštitu neovisnosti, kao i neograničene mogućnosti gospodarskog napretka” (Strategija, čl. 9).

litike isključivo iz konteksta triju postavljenih nacionalnih interesa, na osnovu čega se daje kritički osvrt na politike koje nisu bile u skladu s njima i koje su ih mogle ugroziti.

Uz uvod i zaključak rad je strukturalno podijeljen na tri poglavlja, u kojima se vanjska politika analizira u razdoblju od 1991. do kraja 1995. kada je dovedena u pitanje opstojnost države; zatim nakon okončanja ratnih djelovanja do prve smjene vlasti početkom 2000. i konačno od promjene paradigme u vidu jasno izraženog htjenja za pristupom euroatlantskim asocijacijama pa do danas.¹²

2. Vanjska politika tijekom ratnih zbivanja

Međunarodno priznanje Hrvatske zbilo se relativno brzo¹³ čime je zadovoljen prvi uvjet i postignut je značajan uspjeh. Međutim, cijena tog priznanja bile su velike ljudske i materijalne žrtve zbog čega je teško govoriti o brzini tog procesa jer su se ranijim priznanjem RH i značajnijim angažmanom međunarodne zajednice u cilju sprečavanja neprijateljstava možda mogla spriječiti stradavanja, razaranja, okupacija gotovo trećine teritorija, ali i kasnije izvođenje dviju vojno-redarstvenih akcija (VRA). Diplomatske aktivnosti koje su prethodile međunarodnom priznanju bile su zahtjevne, posebice za državu u nastajanju čije je postupke nerijetko diskreditirala dobro uhodana tadašnja ugledna jugoslavenska diplomacija (Rudolf, 1999). Uz snažno lobiranje diljem svijeta, SFR Jugoslavija koristila je i unutarnje sigurnosne kapacitete koji su trebali slomiti otpor novonastale države, između kojih je bilo općepoznato djelovanje JNA i srpskih paravojnih formacija, ali i manje poznato djelovanje obavještajnog sustava koji je različitim aktivnostima činio sve da bi se narušio međunarodni ugled Hrvatske povezujući njen nastanak s Nezavisnom Državom Hrvatskom i zločinima koji su se događali tijekom Drugog svjetskog rata¹⁴ (Domović, 2010: 105). Kada se tomu pridoda i početna nesklonost međunarodne zajednice priznavanju osamostaljenja jugoslavenskih republika, ponajviše iz straha od ugrožavanja šire europske sigurnosti (Jović, 2011: 11), jasno je da se Hrvatska nalazila u nezavidnoj situaciji. Složenost tadašnjeg stanja u bivšoj SFRJ zorno je prikazao Holbrooke (1998: 19–20):

Jugoslavija je nesumnjivo sinonim za neuspjeh povijesnih dimenzija... pet najvažnijih činitelja mogu nam pomoći objasniti tragediju: prvo, pogrešno

¹² Musladin (2012: 112) je promatrajući pristup Hrvatske EU na sličan način izvršio podjelu razdoblja demokratske tranzicije RH.

¹³ Može se promatrati međunarodno priznanje države 15. siječnja 1992. ili 22. svibnja 1992. godine kada je Hrvatska službeno primljena u UN.

¹⁴ Transkript svjedočenja Mustafe Čandića na suđenju Slobodanu Miloševiću: „Časni Sude, tačno je da je u okviru operativne akcije ‚Labrador‘, znači dok su ovi suradnici odnosno suradnička mreža postojala u Zagrebu i djelovala na groblju Mirogoj u Zagrebu, tačno je da je izvršena teroristička akcija miniranja jevrejskih grobova na groblju ‚Mirogoj‘. Cilj je bio da se hrvatska vlast predstavi i pokaže kao profašistička, odnosno da se stvori animozitet Jevreja prema hrvatskoj vlasti u Zagrebu. Još dalje, bio je planiran i teroristički akt na sinagogu u Zagrebu“ (Domović, 2010: 105).

tumačenje balkanske povijesti; drugo, završetak Hladnog rata; treće, osobno ponašanje jugoslavenskih lidera; četvrto, neadekvatan američki odgovor na krizu i, konačno, pogrešno uvjerenje Europljana da mogu sami uspješno riješiti prvi post hladnoratovski izazov.

Očito je kako se međunarodna zajednica, unutar koje ima i država sa stoljetnom vanjskopolitičkom praksom, nije dobro snalazila u jugoslavenskoj krizi i nastanku novih država, koja je ozbiljno vodila sukobu između američkih saveznika, otuđila Rusiju i pravoslavni svijet, nagrizla kredibilitet UN-a i NATO-a te polarizirala islamski svijet protiv Zapada (Nobilo, 2000: 636).

Stanje u RH nakon 1991., usprkos toliko iščekivanom međunarodnom priznanju zemlje koje je pristiglo početkom/sredinom 1992., nikako se nije moglo nazvati sigurnim: gotovo trećina zemlje se nalazila pod okupacijom pobunjenih hrvatskih Srba, sponzoriranim od strane Beograda i Jugoslavenske narodne armije (JNA); u zemlji je bio velik broj prognanika, a ubrzo su pristigle i izbjeglice iz BiH; gospodarstvo ovisno o turizmu, opterećeno ratom i neplanskim provođenjem privatizacije, bilo je u velikoj krizi; dok je u očima međunarodne zajednice Hrvatska bila tek „neželjeno dijete” nastalo nenadanim i za svijet do tada nezamislivim raspadom SFRJ (Nobilo, 2000).

Nakon priznanja, glavni je cilj bio primorati međunarodnu zajednicu na zastavljanje agresije i prisiliti JNA na povlačenje iz RH, a što je uspjelo zbog uspješne internacionalizacije krize. Po dolasku UN-ovih mirovnih snaga i stabiliziranja bojišnice, Hrvatska je svjesnim kršenjem međunarodnog moralno dvojbenog embarga na uvoz oružja svim državama bivše SFRJ (Šehić, 2016: 17–18), vojnu opremu i naoružanje kupovala na ilegalnom svjetskom tržištu, uz više-manje prešutno prihvaćanje međunarodne zajednice (Nobilo, 2000: 329). Dobra politička procjena kako mirna reintegracija okupiranih područja neće biti moguća zbog nedorečenog mandata UN-a i upornog odbijanja reintegracije od strane političkog rukovodstva pobunjenih Srba,¹⁵ dovela je do postupne izgradnje Hrvatske vojske (HV) što je postupno promijenilo strateški odnos vojnih snaga na terenu, dok su istovremeno pobunjenici zanemarili reorganizaciju vlastitih vojnih snaga iz uvjerenja kako će im u očekivanom okršaju s HV-om pomoći vojska tadašnje SRJ i paravojne formacije bosanskih Srba (Fabekovec, 2006: 369).

Svakako najveća kritika tadašnje vanjske politike veže se na odnos prema BiH, jer je RH, zahvaljujući različitim interesima hrvatskih ekstremista i kriminalnih grupacija iz Herceg-Bosne, od listopada 1992. do ožujka 1994. bila uvučena u hrvatsko-bošnjački sukob. Kriminalne i paravojne strukture Herceg-Bosne počinile su zločine spram civilnog bošnjačkog stanovništva, za što je međunarodna zajednica krivila hrvatsku

¹⁵ Pobunjeni Srbi nikako nisu htjeli prihvatiti za RH potpuno neprihvatljiv plan *Nacrt sporazuma o Krajini, Slavoniji, Južnoj Baranji i Zapadnom Srijemu* poznatiji kao Z4, iako je praktički omogućavao stvaranje „države u državi” unutar RH (Fabekovec, 2006: 370–371).

vanjsku politiku (Nobilo, 2000: 565). No, isto tako uzevši u obzir nedostatnu stratešku dubinu hrvatskog teritorija u Dalmaciji, ali i drugdje u RH, kao i značajan broj pripadnika hrvatskog naroda u BiH, koji je doista bio izložen napadima bosanskih Srba i JNA, Hrvatska je svakako imala legitimno pravo da pomaže bosanskim Hrvatima, tim više što su u početku sukoba u BiH oni jedini pružali otpor velikosrpskoj politici, zahvaljujući kojima je ipak okupiran znatno manji dio BiH od planiranog, ali i onemogućena daljnja agresija na Hrvatsku. Međutim, ratni zločini koje su počinili bosanski Hrvati (u mjestima Ahmići, Stupni Do, Busovača i dr.) inkriminirali su pomoć hrvatskom narodu u BiH, a zbog čega je Hrvatska bila blizu uvođenja embarga i ekonomskih sankcija međunarodne zajednice, koje bi pogubno djelovale na hrvatsko gospodarstvo (Lerotić, 1996: 136). No, znatan dio odgovornosti za hrvatsko-bošnjački sukob leži i na strani bošnjačke politike, jer su Bošnjaci pritisnuti na sve manji životni prostor pokušali teritorijalne gubitke s bosanskim Srbima kompenzirati na račun bosanskih Hrvata, a nije bila tajna da je Sarajevo otvoreno razmišljalo i o izbijanju na more (Nobilo, 2000: 590). Narušavanju odnosa Hrvata i Bošnjaka pridonijela je i radikalizacija dijela muslimanskog stanovništva od strane boraca i humanitarnih udruga iz arapskih zemalja koji su započeli širiti najekstremniju vahabijsku varijantu islama unutar BiH, a u čije su ime počinjeni ratni zločini protiv srednjobosanskih Hrvata u Žepču, Bugojnom, Križančevom Selu, Doljanima i dr. (Lukšić, 2004: 530, 534; Nazor, 2017: 352).

Drugi krimen hrvatske politike prema BiH bilo je podržavanje secesionističke politike Herceg-Bosne (Jović, 2006: 2) čime se narušavao teritorijalni integritet priznate države i članice UN-a u korist RH, što je nespojivo s međunarodnim pravom, a ujedno i taktički rizičan potez, s obzirom na to da je gotovo trećina RH bila pod okupacijom. Navedenom politikom narušavao se međunarodni princip nepromjenjivosti bivših republičkih granica SFRJ priznatih Badinterovom komisijom. Zbog toga je promijenjen međunarodni položaj države, jer se Hrvatsku do tada percipiralo kao žrtvu, a nakon zbivanja u BiH kao agresora (Boduszyński, 2010: 86). No podjela BiH nije bila samo hrvatska, odnosno još više bila je srpska ideja (Fabekovec, 2006a: 359–364), jer je podjelu te države tijekom ratnih sukoba u BiH razmatrala čak i međunarodna zajednica (Nobilo, 2000: 482, 544, 545, 587),¹⁶ ali i političko rukovodstvo Bošnjaka

¹⁶ „Zamjenik britanskog stalnog predstavnika Derek Plumby iznio je mojem zamjeniku Vladimiru Drobnojaku mišljenje da će konačni rasplet (krize u SFRJ, op.) biti praćen određenim korekcijama i razmjenom teritorija, upitavši pritom zašto je Hrvatskoj toliko stalo do izlaska na Dunav” (Nobilo, 2000: 482).

„...od Cuttilerova plana naovamo, i međunarodna zajednica je htjela unutrašnju podjelu BiH, koja je mogla biti osnova za reintegraciju BiH, ali i za kasnije podjele na tri dijela mirnim putem” (Nobilo, 2000: 544–545).

„U diplomatskim krugovima dugo je prevladavala chamberlainska koncepcija rješenja krize, koja je težila u velikoj mjeri zadovoljenju srpskog agresora, odnosno teritorijalnim kompromisima između tri strane u BiH, koji su otvorili opasne presedane za teritorijalne nagodbe i u samoj Hrvatskoj” (Nobilo, 2000: 587).

(Nobilo, 2000: 603).¹⁷ U kontekstu vanjsko-političke štete koju su prouzročili počinjenjati ratni zločini, Nobilo (2000: 638) zaključuje kako je:

Hrvatska uspješno iskoristila status istinske žrtve velikosrpskog osvajačkog pohoda, ali nije bila jednako uspješna da iskoristi status istinskoga i vojnog pobjednika, koji je uspio preokrenuti tok regionalne povijesti i oseku velikosrpske ideje.

Prekretnica hrvatske politike prema BiH bilo je potpisivanje Washingtonskog sporazuma u ožujku 1994. o prekidu neprijateljstva bosanskih Hrvata s Bošnjacima, što je kasnije omogućilo sklapanje saveza s Armijom BiH i u konačnici oslobađanje okupiranih dijelova RH i mir u BiH (Šečić, 2016: 16). Izvođenjem dviju vojno-redarstvenih akcija, Bljeska i Oluje, Hrvatska je vojnim putem vratila suverenitet nad okupiranim područjima, izuzev Istočne Slavonije, a navedene operacije, usprkos zbjegu većeg dijela srpskog stanovništva s okupiranih područja, u konačnici su onemogućile legalizaciju ratnih osvajanja i „ciprizaciju” države te su promijenile strateški odnos snaga na području bivše SFRJ. Hrvatska je uspješno prevladala Rothovu (2015: 74) doktrinu „Božjeg suda” ili „hoda po mukama”, kojom se dopušta gubitak prava na teritorijalni integritet ukoliko država nije voljna ili sposobna sačuvati pojedina područja. Navedeno ukazuje kako je naoružavanje RH posredstvom ilegalnih kanala iz inozemstva bila značajna odrednica nacionalne politike koja je omogućila najprije nasilnu, a kasnije i mirnu reintegraciju okupiranih teritorija.

3. Od okončanja rata do smjene vlasti

Sramoćenje međunarodne zajednice, posebice tadašnjeg EZ-a, nesnalaženjem u procesu raspada bivše SFRJ jedan je od razloga potpisivanja bilo kakvog mirovnog sporazuma u BiH, temeljem kojeg je nastala „privremena” podjela te države na dva entiteta i jedan distrikt. Naime, ogromna materijalna razaranja i enormne ljudske žrtve, među kojima je bilo najtežih ratnih zločina – genocid koji su proveli bosanski Srbi u Srebrenici za koji će dio odgovornosti zauvijek ostati na nizozemskim mirovnim snagama – potrošili su strpljenje građana diljem svijeta zbog čega je rat u BiH morao biti zastavljen na bilo koji način (Šečić, 2016: 22, 25). Aktivnim uključenjem SAD-a u zbivanja u bivšoj Jugoslaviji čelnici triju jugoslavenskih država – Hrvatske, BiH i novonastale SRJ bili su prisiljeni na potpisivanje mirovnog sporazuma (Lerotic, 1996: 132), a rezultat je Daytonski sporazum sklopljen u studenom 1995. u istoimenom američkom gradu. Hrvatska je službeno bila nazočna u Daytonu zbog zbivanja u BiH, ali i zbog neriješenog statusa tada okupiranog hrvatskog Podunavlja.

¹⁷ „...Izetbegović nije bio nezadovoljan samo postotkom i rasporedom teritorija BiH koji je bio dodiđen Bošnjacima, već je sanjao i o zamjeni istočne Hercegovine za Sandak...nudio je zapadnu Hercegovinu Hrvatima ako bi se tim odcjepljenjem „riješilo” hrvatsko pitanje u BiH” (Nobilo, 2000: 603).

Dogovorena mirna reintegracija okupiranih područja može se smatrati velikim uspjehom hrvatske vanjske politike, jer je potpisanim sporazumom Istočna Slavonija u potpunosti reintegrirana u pravno-politički sustav (Jović, 2011: 9), a taj je uspjeh još i veći ukoliko se uzme u obzir koliko je političku i vojnu cijenu za zauzimanje Vukovara morala platiti srpska politika. Mirno rješenje u tom slučaju pokazalo se kao vizionarska odluka, jer bi borbe na tom području blizu granice s tadašnjom SRJ rezultirale velikim žrtvama s obje strane i pitanje je kako bi i kada taj sukob završio. Međutim, ukoliko se uspješnost vanjske politike promotri izvan okvira RH te stavi u kontekst interesa bosanskohercegovačkih Hrvata koji su nedvojbeno bili neophodan čimbenik u zaustavljanju agresije na RH, može se reći kako je svojevrsna cijena za pogreške vanjske politike naplaćena bosanskim Hrvatima.¹⁸ Šečić (2016: 32) navodi kako je Hrvatska morala pristati na kompromis tijekom pregovora u Daytonu jer je HV u suradnji s Armijom BiH imao značajan moment u vojnom djelovanju spram snaga tzv. Vojske Republike Srpske. No SAD nije htio dopustiti nastavak ratovanja jer se bojao da bi padom Banje Luke došlo do uključivanja Srbije u sukob i posljedičnog zaoštavanja rata u cijeloj regiji. Hrvatska je daytonskim pregovorima u potpunosti reintegrirala okupirana područja, no pripadnici hrvatskog naroda u BiH ostali su bez svog entiteta u toj zemlji,¹⁹ što bi dugoročno zbog nepovoljnog demografskog odnosa s Bošnjacima moglo dovesti do smanjenja broja Hrvata u toj zemlji i njihovog postupnog prevođenja iz status konstitutivnog naroda u nacionalnu manjinu (Cvitković, 2006: 109–111).

Završetkom mirovnih pregovora, Hrvatska se nastojala priključiti europskim integracijama, no Zapad to nije dopuštao zbog izostanka daljnje demokratizacije države. Približavanje NATO i EU vodilo se pogrešnom politikom „bijega” Hrvatske s Balkana²⁰ koju je obradio Lindstrom (2003). Naime, tadašnja politička elita imala je (ne)realan strah od zbivanja na području bivše SFRJ te je u pokušaju da se odmakne od regije, politikom izolacionizma od EU²¹, ignoriranja savjeta savezničkih država te

¹⁸ Slične teze javno je iznosio i bivši hrvatski predsjednik prof. dr. sc. Ivo Josipović (Domović, 2013: 46–47).

¹⁹ Postoje stavovi koje su iznosili i visoki državni dužnosnici poput bivšeg predsjednika RH Josipovića da je Hrvatska ostala bez entiteta zbog pogrešaka vanjske politike u BiH, no ta kritika dolazi u pitanje ukoliko se ista analogija primjeni na odnos počinjenih ratnih zločina od strane bosanskih Srba u BiH i ustrojavanje entiteta Republike Srpske kojima su u najvećoj mjeri priznata ratna osvajanja prilikom iscertavanja unutrašnjih granica BiH. Ne samo da su priznata ratna osvajanja već je legalizirana i genocidna politika ratnog rukovodstva, jer je čak i Srebrenica dodijeljena Republici Srpskoj.

²⁰ Kako je to Todorova (2009: 482) prikazala, geografski prostor Balkana, iako nedvojbeno kao sastavni dio Europe, od Balkanskih ratova se promatra u pejorativnom smislu kao europska sjena i njezina tamna strana čiji dio zapravo nitko ne želi biti.

²¹ Izjava hrvatskog nacionalista: „Pa nismo valjda izborili hrvatsku nezavisnost da bismo se sada predredili europskim institucijama. Ulogu ‚Beograda’ sada počinje preuzimati globalni kapitalizam, multinacionalne korporacije, Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond. Europa u viziji integralnog nacionalizma od ‚cilja’ postaje ‚opasnost’. Za sada ta opasnost nije takva da bi se morao tražiti saveznik na Istoku, ali ni taj put nije isključen” (Sekulić, 2001: 170).

neprovođenja demokratskih reformi i „simuliranja demokracije” (termin koji je upotrijebio Boduszyński, 2010: 25) zapravo vraćala Hrvatsku natrag, čak do te mjere da je postajala sve sličnija tadašnjem neprijatelju Miloševićевой Srbiji (Jović, 2006: 8, 12, 14). Slično je utvrdio i Lindstrom (2003: 4, 11), jer prema njemu je taj „bijeg” zapravo vratio Hrvatsku na Balkan:

...zapadnoeuropski političari iskoristili su brojne stereotype hrvatskih čelnika kojima su jasno mogli opravdati hrvatsku isključenost iz europskih institucija i posljedično su smjestili Hrvatsku u geopolitičku sferu Zapadnog Balkana.

Hrvatska je trebala voditi politiku povratka u Europu provođenjem traženih demokratskih reformi i regionalnom afirmacijom, najprije na gospodarskom, kulturnom, znanstvenom, a zatim i na političkom planu. Umjesto toga, izabrala je kompetitivnu politiku s ciljem postanka regionalne sile pozivajući se na „povijesne uloge” i „interesne sfere” u susjednim državama (posebice u BiH), vođenje politike „samodostatnosti” i neprihvatanja političke realnosti o državi koja doista ima ograničene demografske, ekonomske i teritorijalne kapacitete. Može se reći kako je do promjene vlasti 2000. vanjska politika bila taoc unutarnje politike zbog čega je zemlja bila izostavljena iz tadašnjih europskih integracijskih procesa (Jović, 2006: 1, 12) pa je Hrvatska stoga i zbog posljedične nedovoljne suradnje s MKSJ²² u Den Haagu ušla u EU gotovo desetljeće kasnije od istočnoeuropskih zemalja koje su također stekle neovisnost završetkom Hladnog rata. Nesankcioniranje dijela ratnih zločina počinjenih na hrvatskoj strani tijekom Domovinskog rata i rata u BiH pokazalo se pogreškom koju međunarodna zajednica nije htjela tolerirati. Koliko je tadašnja vanjska politika bila u zabludi u ignoriranju nužnog kažnjavanja pojedinih ratnih zločinaca iz vlastitih redova ukazuje pravomoćna presuda za slučaj čelništva Hrvatske zajednice Herceg-Bosne koji su pravomoćno kažnjeni s ukupno 111 godina zatvora zbog ratnih zločina nad bošnjačkim stanovništvom (HRT, 2017). Teško je reći u kojoj će mjeri taj slučaj utjecati na današnji vanjskopolitički položaj RH, no zasigurno će otežati hrvatsko diplomatsko djelovanje u susjednoj BiH, kao i cijeloj regiji jer se tako teška presuda uklapa u tezu srpskih krugova prema kojima je rat u bivšoj SFRJ bio građanski čime se implicira kako svi narodi snose jednaku krivicu.

RH se nije preobražavala u transparentno i pravedno civilno društvo, a izbori na svim razinama vlasti do 2000. odlučivali su se na pitanjima nove socijalne nepravde i osiromašenja, bahatosti vlasti te uskogrudnog ognjištarskog svjetonazora, neprimjerenom razvijenom svijetu. Od završetka Domovinskog rata 1995. pa do 2000. tonula je u međunarodnu izolaciju zbog manjkavosti unutrašnje poslijeratne demokratizacije, što je razaralo njezino gospodarstvo, političko i moralno tkivo i uništavalo entuzijizam i dostojanstvo hrvatskih građana (Nobilo, 2000: 638–639). Prihvaćala se među-

²² Akronim od Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju.

narodna izolacija države s ciljem izbjegavanja moguće smjene vlasti i uvođenja prije-ko potrebne demokratizacije zemlje (Jović, 2006: 6; Boduszyński, 2010: 103, 104). Uz prethodno nabrojane mogu se izdvojiti i druge manje pogreške kao što su ignoriranje prijateljskih savjeta tijekom i nakon Domovinskog rata od istinski savezničkih država poput SR Njemačke i SAD-a (Đukanović, 2010: 298), nedovoljan angažman u cilju što većeg povratka građana izbjeglih iz RH, kao i poslijeratno nerješavanje graničnih pitanja sa svim susjednim državama bivše Jugoslavije, što je bila pogreška koja je došla na naplatu prilikom pregovora za pristup u EU.

4. Promjena vanjske politike nakon 2000.

Promjenom vlasti početkom 2000. vanjska je politika preorijentirana ka cilju izvođenja zemlje iz međunarodne izolacije i stjecanju statusa kandidata za ulazak u NATO i EU. Rezultati su ubrzo bili vidljivi na vanjskopolitičkom planu, primljena je u NATO-ovo Partnerstvo za mir i Svjetsku trgovinsku organizaciju pa može se reći kako je tadašnja vlada tom smislu napravila više u pola godine nego prethodna u deset godina, dijelom i zato što je Zapad htio nagraditi Hrvatsku za promjenu smjera (Boduszyński, 2010: 218). Hrvatska je nastavila u smjeru međunarodnog integriranja potpisavši Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU, ulaskom u program NATO-ovog Akcijskog plana za članstvo, pridruživanjem CEFTA-i i kasnije službenom kandidaturom za ulazak u EU.

Međutim, u tom je procesu također napravljeno nekoliko grešaka. Prva, i svakako najveća, bilo je nastavljanje politike nedovoljne suradnje s Haaškim sudom koja je brzo bila prepoznata od strane tužiteljstva, zbog čega je Hrvatska bila kažnjena zamrzavanjem procesa pristupa NATO-u i EU (Musladin, 2012: 114). Naime, nestabilna novoizabrana vlada zbog unutrašnjih napetosti i osjetljivosti javnosti na pitanja oko Domovinskog rata nije imala snage izručivati hrvatske generale međunarodnom sudu, posebice onih koji su se istaknuli u obrani poput Janka Bobetka i Ante Gotovine. Domaća javnost nije krila nezadovoljstvo zahtjevima tužiteljstva jer je opravdano smatrala kako je rat Hrvatskoj bio nametnut i kako se ne mogu izjednačavati zbivanja tijekom Domovinskog rata jer se Hrvatska borila za vlastiti opstanak. Ponovnom promjenom vlasti krajem 2003. koju je vodio reformirani HDZ, Hrvatska je počela u potpunosti surađivati s tužiteljstvom posljedica čega je bilo lociranje, uhićivanje i transferiranje generala Gotovine iz Španjolske u Nizozemsku. Za razliku od prethodne vlade lijeve političke orijentacije, reformirani umjereno desni HDZ mogao je bez straha od nemira i pokušaja državnog udara izručivati hrvatske generale, što je deblokiralo proces primitka NATO-u i EU. Apsurd navedene nesuradnje i posljedičnog prolongiranja pristupa euroatlantskim organizacijama bile su oslobađajuće pravomoćne presude

hrvatskim generalima koje su ipak umanjile percepciju domaće javnosti kako je MKSJ politički sud osnovan kako bi se izjednačili agresori i žrtve (Žagar, 2015: 29).

Promjenom vlasti postupno je započelo revidiranje ranije politike „bijega s Balkana” i okretanja leđa susjedima u politici suradnje i poštivanja institucija susjednih država (Jović, 2006: 16). Shvaćeno je kako je u hrvatskom nacionalnom interesu što skorije članstvo svih zemalja regije u EU, kako bi uz znatno stabilnije i sigurnije susjedstvo, država mogla i ekonomski prosperirati. Sudeći po negativnim iskustvima stečenih slovenskom politikom tzv. mosta prema Balkanu s „altruističkom misijom kultiviranja, civiliziranja, europeizacije, prosvjetljenja i spašavanja od barbarizma” (Velikonja, 2005: 101) koje je Hrvatska zbog želje Slovenije za teritorijalnim kontaktom s otvorenim morem (Jambrešić Kirin i Račić, 2016: 434, 438) stekla tijekom pregovaračkog procesa s EU, nije realno za očekivati kako RH može nadići ratne traume krvavog raspada SFRJ i imati iskreni partnerski odnos s nekom od država zapadnog Balkana koje su na početku pristupnih pregovora. No, bio bi velik uspjeh kada Hrvatska barem ne bi kočila taj proces, kao što je to Hrvatskoj učinila prijateljska Slovenija (Zorko, 2011: 57). S obzirom na to da je Hrvatska, usprkos slovenskoj ucjeni, na kraju ušla u EU i jednoglasnom odlukom Hrvatskog sabora napustila oktroiранu arbitražu, teško je reći je li Hrvatska u tom slučaju napravila najviše što je mogla. No, pogreška vanjske politike učinjena u prethodno promatranim razdobljima jest nerješavanje navedenog problema i ignoriranje neslaganja Slovenije po tom pitanju. Nedvojbeno je kako su zahtjevi Slovenije bili maksimalistički i u neskladu s međunarodnim pravom (Musladin, 2012: 115), ali djelovanje po principu odbijanja konstruktivnog rješavanja tog problema umalo je ugrozilo jedan od najvažnijih nacionalnih interesa RH – ulazak u EU. Odbijanje pregovora oko graničnih pitanja sa Slovenijom doveli su RH u nepovoljnu situaciju da joj značajan nacionalni interes ovisi o Sloveniji koja je zloupotrijebila svoje članstvo u EU i doslovce ucijenila RH. Na primjeru dvadesetogodišnjeg sukoba Grčke i Makedonije oko znatno manje važnog pitanja imena makedonske države, jasno prikazuje kako bi Hrvatska da je Slovenija bila utjecajnija (veća) članica s duljim stažem u EU, na duži vremenski rok ograničila pristup RH u EU, a što bi s političke i ekonomske strane teško naštetilo RH.

Po stjecanju članstva u NATO-u i EU, RH bi trebala usprkos „istočnom grijehu” više biti orijentirana na prosperitet regije, a posebice prema BiH, jer ta država uvelike ovisi o regionalnim zbivanjima. Navedeno je važno ne samo zbog činjenice da su Hrvati konstitutivni narod u BiH, kojima se mora pomagati kroz poštivanje bosansko-hercegovačkih institucija, već i zbog specifičnog geografskog odnosa koje RH i BiH imaju. Ponovno izbijanje etničkog nasilja u BiH bilo bi pogubno za hrvatsko gospodarstvo ovisno o turizmu, ali i za znatan dio hrvatskog izvoza koje velik dio robe prodaje upravo u BiH. No, u slučaju izbijanja sukoba u BiH ne smije se zanemariti ni sigurnosna situacija u kojoj bi se našao hrvatski narod u BiH, zbog kojeg bi RH po-

sredno bila uvučena u zbivanja u toj državi (kao i Srbija zbog zaštite bosanskih Srba), a što bi katalitički djelovalo na moguće šire sukobe. Dosadašnju politiku spram BiH obilježilo je ignoriranje zbivanja u BiH od svih hrvatskih vlada nakon 2000., što je značilo i izostanak politika koje bi pomagale da se BiH afirmira kao stabilna i prosperitetna država, primjerice poticanja izravnih ulaganja u gospodarstvo ili snažniji znanstveno-kulturni angažman te pokazivanje konkretne brige za podijeljeni hrvatski narod BiH kojega se mora aktivno poticati na ostanak (Jakovina, 2010: 88).

Iako se izbor RH za nestalnu članicu Vijeća sigurnosti od 2008. do 2009. mora ocijeniti kao uspjeh vanjske politike, izbor tematske rasprave o prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti kao posljedici terorističkih akata kojoj se odlučila posvetiti tijekom tog mandata nije bio najsretniji niti je ostvaren zapaženiji doprinos po toj temi. Naime, u oslanjanju na normativnu moć, „male države” (Jović, 2011: 15) trebale bi se usmjeriti na dostižnije političke ciljeve prije negoli na dugoročne i preambiciozne koji lako mogu izbljedjeti nedovoljnim isticanjem. Spomenuti primjer pokazuje kako bi mala država trebala ojačati svoju ulogu u okviru međunarodnih organizacija u određenim područjima i izbjeći nepotrebno trošenje energije i resursa u pitanjima gdje druge zemlje mogu više pridonijeti (Zupančić, 2011: 75). Budući da Hrvatska kao „mala država”²³ teško može utjecati na vanjsku politiku koja prelazi regionalne okvire, može se reći kako je vanjska politika koja nadilazi regiju bila uspješna ukoliko je se promatra kroz prizmu ostvarenja nacionalnih interesa, odnosno primitka u euroatlantske asocijacije. Nije tajna kako je Hrvatska u pravilu slijedila principe zapadnih saveznika kako bi formirala svoju vanjsku (izvanregionalnu) politiku, koja možda nije uvijek bila u hrvatskom nacionalnom interesu (npr. sudjelovanje u ekonomskim sankcijama Iranu, Siriji ili Ruskoj Federaciji), no navedeno je bilo nametnuti saveznički imperativ koji je bilo teško odbiti (Starjački, 2016: 7). Tako je Hrvatska jasno odabrala stranu i čvrsto savezništvo s NATO-om te je stoga odlučila sudjelovati u misiji izgradnje mira u Afganistanu gdje se s godinama afirmirala kao pouzdana i stabilna članica, a što je zasigurno rezultiralo primitkom u NATO savez. U međunarodnoj vojnoj operaciji „Iračka sloboda” kojom je s vlasti svrgnut diktator Saddam Hussein, s obzirom na stavove vodećih članica EU, Hrvatska je odlučila ne sudjelovati, što ipak nije ugrozilo savezništvo sa SAD-om.

Na neki način može se reći kako je politika suradnje sa Zapadom urodila plodom jer je Hrvatska 2009. postala članica NATO saveza koji joj jamči vojnu sigurnost i 2013. članica EU koja joj omogućava snažniji ekonomski prosperitet, čime je Hrvatska uvelike podigla svoju moć i utjecaj unutar europskog kontinenta, a posebice na

²³ Ne postoji jedinstvena kategorizacija – kvantitativna ni kvalitativna, jer se znanstvenici ne slažu u vrijednostima koje se promatraju – veličina teritorija, broj stanovnika, vojna snaga, politički utjecaj, geografska lokacija, odnos s velikim silama, članstvo u međunarodnim organizacijama, autonomija u djelovanju, regionalni kapaciteti, gospodarska moć, raspoloživost resursa, percepcija od strane drugih država, međunarodni ugled, diplomatski kapaciteti... (Luša i Mijić, 2015: 45-46).

regionalnom planu. Prema Joviću (2011: 23), Hrvatska svojim članstvom u euroatlantskim integracijama ima potencijala da iz „male države” postane „mala sila” koja će na regionalnom planu instrumentima *meke moći* (ekonomska snaga, sposobnost uvjeravanja drugih i sl.) moći ostvarivati svoje vanjskopolitičke ciljeve. Naime, prema Luši i Mijić (2015: 49) biti dijelom Europske unije omogućava malim ili srednjim državama veću ulogu nego što bi imale sukladno moći u tradicionalnom smislu, jer ne samo da omogućuje preživljavanje u međunarodnoj zajednici već im daje mogućnost da uz reakciju na politiku saveza i preuzimanje politika institucija, mogu djelovati i proaktivno projicirajući norme na razinu međunarodne zajednice. Budućnost RH u EU Jović (2011: 33) vidi u vođenju principijelne vanjske politike, u oslanjanju na partnere i stvaranju vlastite formalne i neformalne mreže interesa, s jasnom vizijom vlastitih ciljeva unutar EU-a uz pridonošenje prosperitetu EU, jer nove članice moraju težiti usklađivanju nacionalnih interesa s europskim i pritom se voditi politikom postizanja kompromisa. Iskustva upućuju da male države pod određenim okolnostima mogu projicirati utjecaj na politiku EU ukoliko posjeduju uvjerljive argumente, reputaciju, sudjeluju u izgradnji koalicija te imaju dovoljno sposobnosti da podupru inicijative EU. Cilj svake male države jest davanje prednosti politikama EU-a kako bi one imale dovoljno administrativne snage zagovarati vlastite interese. Poželjno je korištenje institucionalnog okvira kako bi zemlje članice svoje nacionalne ili regionalne interese implementirale na međunarodnu pozornicu, a to se posebice odnosi na male države koje tako mogu međunarodno ojačati svoju moć (Luša i Mijić, 2015: 55).

5. Zaključak

Analizom u ovome radu pokušalo se pokazati kako je vanjska politika RH, ukoliko ju se promatra kroz ostvarenje triju najvažnijih nacionalnih interesa, dobro služila nacionalnim interesima mlade države, jer je Hrvatska ubrzo po osamostaljivanju međunarodno priznata, u potpunosti je reintegrirala okupirana područja te je postala punopravna članica NATO saveza i EU. Činjenica jest kako je grešaka u provođenju vanjske politike svakako bilo, od kojih su one tijekom trajanja Domovinskog rata, kao što je narušavanje politike nedjeljivosti susjedne države, mogle završiti loše po RH. Posljedice tih pogrešaka mogle su biti kratkoročne u vidu oštrih međunarodnih sankcija i dugoročne kroz posljedično stvaranje „države u državi” ili pak odcjepljivanja dijela državnog teritorija u korist pobunjenih Srba. Promjenom strateškog odnosa snaga izvođenjem dviju VRA protiv pobunjenih Srba, Hrvatska je drastično izmijenila vanjskopolitički status te je postala neizostavan čimbenik za razrješenje krize nastale raspadom SFRJ iz koje je izašla kao pobjednik. Međutim, promatranjem vanjske politike izvan okvira RH, može se reći kako je svojevrsna cijena za učinjene pogreške naplaćena bosanskim Hrvatima koji su zbog spleta međunarodnih okolnosti i „istoč-

nog grijeha” hrvatske politike u BiH ostali bez svog entiteta. Iako ta pogreška trenutčno nema značajnih posljedica za RH, dugoročno ona zbog nepovoljnog demografskog odnosa s većinskim Bošnjacima može dovesti do postupnog nestanka Hrvata i posljedično dugoročnog negativnog utjecaja na sigurnost RH.

Završetkom ratnih zbivanja vodeći politički čimbenici bili su zaslijepljeni teškim procesom nastanka države što je, uz nedostatnu i prijeko potrebnu demokratizaciju, Hrvatsku izoliralo od zapadnih saveznika i posljedično ju vraćalo Balkanu od kojega je silno pokušavala pobjeći. Promjena paradigme u odnosima sa Zapadom zbila se promjenom vlasti 2000., nakon čega se Hrvatska počela zaista vraćati Europi. Pogreške vanjske politike nakon 2000. nisu mogle imati tako drastične posljedice, kao one počinjene tijekom Domovinskog rata, no mogle su Hrvatsku koštati članstva RH u EU. Utjecaj unutarnjih čimbenika na vanjskopolitičke procese uzrokovale su pogreške u vidu nesuradnje s Haaškim sudom i nerješavanja pograničnog pitanja sa Slovenijom, koje su na sreću na samo nekoliko godina prolongirale pristupanje EU. U konačnici su dugotrajni pregovori ipak uveli Hrvatsku u EU, a RH je sada kao članica NATO-a i EU, usprkos svim kritičarima hrvatskog članstva u tim institucijama, uvelike ojačala svoju suverenost i regionalnu moć.

Na kraju se mora zaključiti kako je vanjska politika RH bila uspješna jer su svi prethodno zacrtani vanjsko politički ciljevi ostvareni – Hrvatska je međunarodno priznata država stabilne demokracije i članica najснаžnijeg vojnog saveza, kao i gospodarski najjače unije na svijetu. Osnažena svojim međunarodnim položajem mora se više posvetiti pomaganju BiH kako bi ispravila počinjene pogreške i postala istinski prijatelj te države kojoj mora pomoći na zahtjevnom putu ulaska u EU, a čime će se ujedno i trajno ukloniti potencijalna nesigurnost na više od 1000 km granice i pritom riješiti nezavidan status hrvatskoga naroda.

Literatura

1. Bekić, A. 2010. London i Bonn – dva pola politike Europske zajednice prema priznanju Republike Hrvatske 1991. godine. *Časopis za suvremenu povijest*, 42 (2): 339–366.
2. Boduszyński, M. P. 2010. *Regime change in the Yugoslav successor states: divergent paths toward a new Europe*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
3. Cvitković, I. 2006. *Hrvatski identitet u Bosni i Hercegovini*. Synopsis.
4. Cvrtila, V. 2004. *Hrvatska i NATO*. Centar za politološka istraživanja.
5. Domović, R. 2010. Inverzija istine-metoda ostvarivanja dominacije u javnom informacijskom prostoru. *National security and the future*, 11 (2/3): 61–108.
6. Domović, R. 2013. Prepolovljen broj Hrvata u Bosni i Hercegovini zbog hrvatske politike devedesetih – informacija ili dezinformacija? *National security and the future*, 14 (2): 45–69.
7. Đukanović, D. 2010. Spoljnopolitičke orijentacije država zapadnog balkana: uporedna analiza, *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, 60: 295.

8. Fabekovec, M. 2006. Uspon i pad „Republike Srpske Krajine”. *Fontes: izvori za hrvatsku povijest*, 12(1): 365–373.
9. Fabekovec, M. 2006a. Stenogrami o podjeli Bosne. *Fontes: izvori za hrvatsku povijest*, 12(1): 359–364.
10. Jakovina, T. 2010. Hrvatska vanjska politika: što smo bili, što jesmo, što želimo i što možemo biti? U: *Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu*, ur. Budak, N. i Katunarić, V., 83–101, Zagreb: Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo.
11. Holbrooke, R. 2011. *To End a War: The Conflict in Yugoslavia – America’s Inside Story – Negotiating with Milosevic*. Modern Library.
12. HRT. 2017. *Posljednja haška presuda – 111 godina za Hrvate iz BiH*. <http://vijesti.hrt.hr/417843/haski-sud-potvrdio-prvostupanje-kazne-u-postupku-prlic-i-ostali>. 30. siječnja 2017.
13. Jambrešić Kirin, R. i Račić, D. 2016. Teritorijalna razgraničenja: pogled na slovensko-hrvatski granični spor. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 25 (4): 433–453.
14. Jović, D. 2006. Croatia and the European Union: a long delayed journey. *Journal of Southern Europe and the Balkans*, 8 (1): 85–103.
15. Jović, D. 2011. Hrvatska vanjska politika pred izazovima članstva u Europskoj Uniji. *Politička misao*, 48 (2).
16. Lerotić, Z. 1996. Post-Dayton Croatia. *Politička misao*, 33 (4): 131–149.
17. Lindstrom, N. 2003. Between Europe and the Balkans: Mapping Slovenia and Croatia’s „Return to Europe” in the 1990s. *Dialectical Anthropology*, 27 (3): 313–329.
18. Lukšić, M. E. 2004. Osvrt na znanstvenu studiju o bosanskomuslimanskoj agresiji na Hrvate srednje Bosne 1992. – 1994. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 46: 528–550.
19. Luša, Đ. i Mijić, P. 2015. Vanjska politika malih država–normativna moć kao faktor utjecaja u međunarodnim odnosima. *Političke perspektive*, 2 (6).
20. Marijan, D. 2008. *Slom Titove armije: JNA i raspad Jugoslavije 1987. – 1992*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga i Hrvatski institut za povijest.
21. Musladin, M. 2012. Europska politika proširenja i Republika Hrvatska: specifične okolnosti. *MediAnali: međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima*, 6 (12): 105–122.
22. Nazor, A. 2017. Osvrt na dio sadržaja čitanke Wars, Divisions, Integration 1990–2008 koji se odnosi na rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. *Časopis za suvremenu povijest*, 49 (2): 343–357.
23. Nobile, M. 2000. *Hrvatski feniks: diplomatski procesi iza zatvorenih vrata 1990. – 1997*. Nakladni zavod Globus.
24. Pavlaković, V. 2008. *Better the grave than a slave: Croatia and the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia*.
25. Roth, B. R. 2015. Ne-konsenzualna disolucija država u međunarodnom pravu: Inovacija Badinterove komisije u retrospektivi. *Politička misao*, 52 (1): 48–78.
26. Rudolf, D. 1999. *Rat koji nismo htjeli: Hrvatska 1991*. Nakladni zavod Globus.
27. Sekulić, D. 2001. Je li nacionalizam hrvatska sudbina? *Revija za sociologiju*, 32 (3/4): 157–174.
28. Starjački, V. 2016. *Ekonomске sankcije kao dio vanjske politike SAD-a: studija slučaja Iran*. Magistarski rad. Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.
29. Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (Narodne novine 33/02).

30. Šehić, Z. 2016. Pax Americana. Republika Bosna i Hercegovina i međunarodna diplomatija od Vašingtonskog do Dejtonskog mirovnog sporazuma (18. ožujka 1994. –21. studenog 1995). *Daytonski mirovni sporazum i budućnost Bosne i Hercegovine*, 15.
31. Todorova, M. 2009. *Imagining the Balkans*. Oxford University Press.
32. Ustav Republike Hrvatske. Narodne novine, 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14.
33. Velikonja, M. 2005. *Eurosis – a critique of the new eurocentrism*. Ljubljana: Peace Institute.
34. Zorko, M. 2011. Konfliktni potencijal dobrosusjedskih odnosa: slučaj Hrvatske i Slovenije. *Političke perspektive*, 1 (2): 43–62.
35. Zupančič, R. 2011. Normative power as a means of a small state in international relations: The role of Slovenia within' the EU concert' of normative power in the Western Balkans. *Lithuanian foreign policy review*, 25.
36. Žagar, M. 2015. Međunarodni kazneni tribunal za bivšu Jugoslaviju: Pregled nekih postignuća i kritika. *Pravnik*, 47 (94): 23–36.

Efficacy of the foreign policy of the Republic of Croatia since independence until today

Abstract

The paper examines efficacy of the foreign policy of the Republic of Croatia from the country's founding until today through the three most important national interests - international recognition of the country, reintegration of occupied territories and accession to Euro-Atlantic integrations. In the observed period, the foreign policy of the Republic of Croatia has had ups and downs when errors were made against national interests, but ultimately it is estimated that this policy was successful since the set goals were ultimately achieved. It was established that the mistaken foreign policy moves questioned the control of territories within the internationally recognized borders and the approach of the state to the EU, but they were corrected by international pressure and with change of government. However, Bosnian Croats were the biggest victims of foreign policy mistakes, who are endangered with the disappearance from Bosnia and Herzegovina (BH), which is why the Republic of Croatia, strengthened by its current international status, must truly take the initiative that BH enters EU as soon as possible.

Keywords: foreign policy, national interest, Croatia, NATO, EU, BH